Ešte o transakciách

- Atomičnosť a trvanlivosť použiteľnosť žurnálu
  - RC recoverable
  - ACR bez kaskádového rollbacku
  - Striktné (strict)
- SQL úrovne izolácie
- Deadlock and starvation
  - ignorovanie (pštrosí algoritmus)
  - predchádzanie (bankárov algoritmus)
  - prevencia (čakaj alebo zomri, čakaj alebo udri)
  - detekcia
- Kontrolné body (checkpoints)
- Zálohovanie (back up)
  - úplný
  - diferenciálny

Príklad

T_1	T_2
…	
w(a)	
	r(a)
	…
	w(b)
	c
...	

Journal (undo log)

T_1 start

…

T_2 start

T_1 write a a_{old}

T_2 read a

…

T_2 write b b_{old}

T_2 commit

Je tento commit vporiadku?

S: … s_1 … s_2 w_1a r_2a w_2b c_2 …a_1

Ako urobiť rollback keď T_1 abortuje ?

Ak transakcia úspešne skončí, musia sa jej výsledky zachovať. Ak abortuje, nesmie po nej zostať ani stopa.

Spresnenie definície „číta z“

T_i číta z T_j v rozvrhu S $(T_j \rightarrow_S T_i)$

Ak

1) $w_j(A) \prec_S r_i(A)$ T_j píše A predchádza rozvrhu S T_i číta A

2) $a_j \not\prec_S r_i(A)$ Abort T_j nepredchádza rozvrhu S T_i číta A

3) Ak v rozvrhu S existuje T_k také, že $w_j(A) \prec_S w_k(A) \prec_S r_i(A)$, potom $a_k \prec_S r_i(A)$.

Je to rovnaká definícia ako v predošlej prednáške, navyše berie do úvahy možnosť abortu transakcií.

Definícia: Hovoríme, že rozvrh S je recoverable (RC), ak pre každú dvojicu transakcií (T_i,T_j) v rozvrhu S $T_i \rightarrow_S T_j \Rightarrow c_i \prec_S c_j$.

Príklad: Rozvrh S: $s_1 \ldots s_2\ w_1a\ r_2a\ w_2b\ c_2 \ldots c_1$ je konflikt sérivateľný a nie je recoverable.

Kaskádový rollback

To, že rozvrh je recoverable, ešte nebráni kaskádovému rollbacku.

Definície:

Hovoríme, že rozvrh S sa vyhýba kaskádovému rollbacku (ACR avoids cascading rollback), ak každá transakcia v rozvrhu S číta len hodnoty napísané už commitovanými transakciami.

Hovoríme, že je striktný, ak každá transakcia číta a píše len hodnoty napísané už commitovanými transakciami.

Veta: Strict $\subset$ ACR $\subset$ RC. Obe inklúzie sú vlastné.

- Recoverable: $w_1(A)\ w_1(B)\ w_2(A)\ r_2(B)\ c_1\ c_2$
- ACR: $w_1(A)\ w_1(B)\ w_2(A)\ c_1\ r_2(B)\ c_2$
- STRICT: $w_1(A)\ w_1(B)\ c_1\ w_2(A)\ r_2(B)\ c_2$

Prepokladáme, že zápisu $w_2(A)$ nepredchádza čítanie $r_2(A)$.

Celková situácia

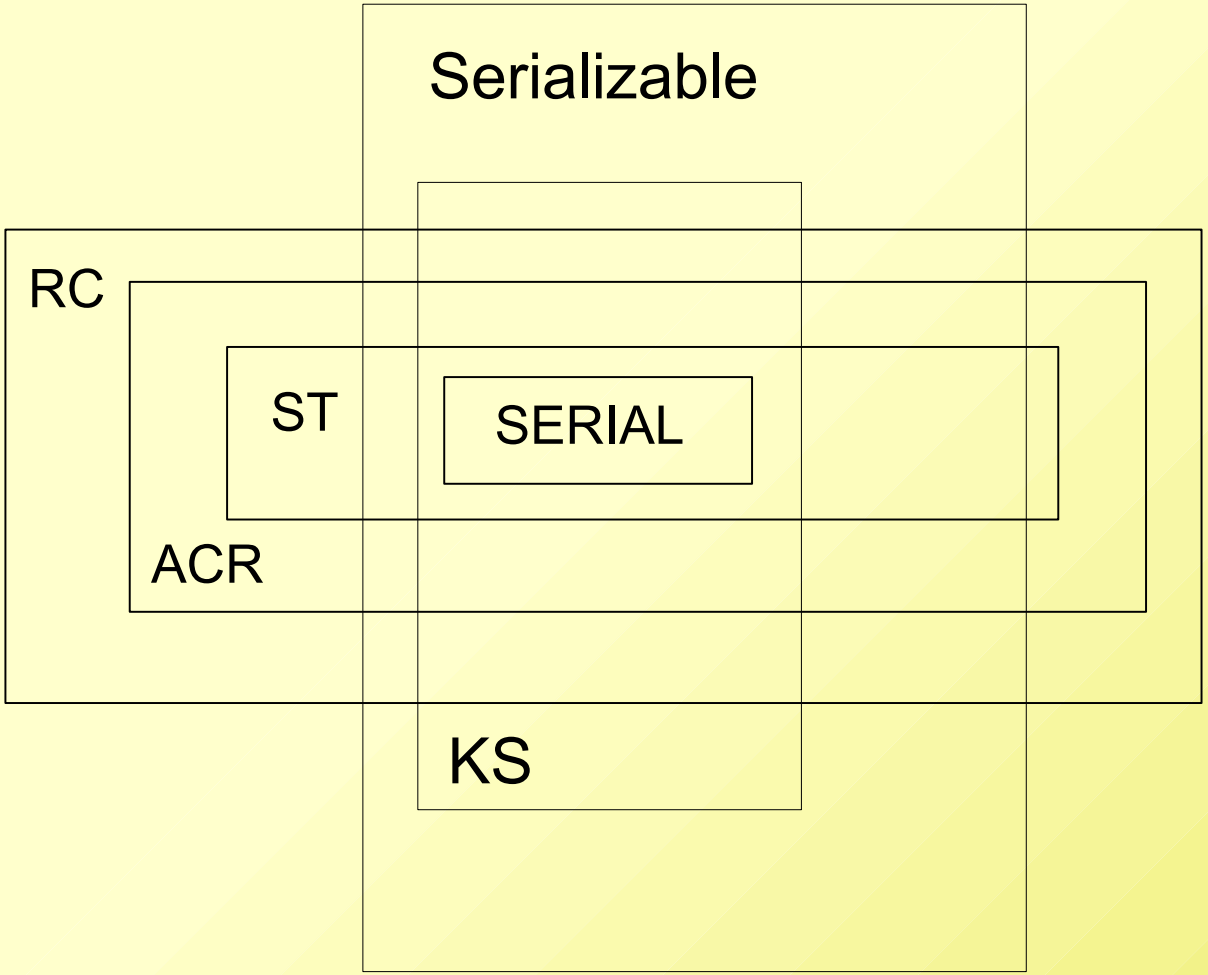

Izolácia v SQL

Norma SQL definuje štyri úrovne izolácie na základe troch nežiaducích javov, ktoré treba preventovať.

1) Dirty read – transakcia číta dáta z transakcie, ktorá ešte nedosiahla commit.
2) Nonrepeatable read – pri opakovanom čítaní transakcia zistí, že dáta boli modifikované inou už commitovanou transakciou.
3) Phantom read – pri opakovanom vykonaní dotazu, transakcia zistí, že množina riadkov, ktoré mu vyhovujú sa zmenila následkom inej medzičasom commitovanej transakcie.

Isolation Level	Dirty Read	Nonrepeatable Read	Phantom Read
Read uncommitted	možné	možné	možné
Read committed	nemožné	možné	možné
Repeatable read	nemožné	nemožné	možné
Serializable	nemožné	nemožné	nemožné

Príkazy SQL pre prácu s transakciami

<SQL transaction statement> ::=
<start transaction statement>
| <set transaction statement>
| <set constraints mode statement>
| <savepoint statement>
| <release savepoint statement>
| <commit statement>
| <rollback statement>

SQL 99

<start transaction statement> ::=
START TRANSACTION <transaction mode> [{ <comma> <transaction mode> }...]

<transaction mode> ::= <isolation level>
| <transaction access mode>| <diagnostics size>

<transaction access mode> ::= **READ ONLY** | **READ WRITE**

<isolation level> ::= **ISOLATION LEVEL** <level of isolation>

<level of isolation> ::= **READ UNCOMMITTED**
| **READ COMMITTED** | **REPEATABLE READ**
| **SERIALIZABLE**

<diagnostics size> ::=
DIAGNOSTICS SIZE <number of conditions>
<number of conditions> ::= <simple value specification>

Granularita zámkov

- Čo zamykáme ?
  - tabuľky, riadky, položky, bloky, celú bázu dát
- Zámky na stromových štruktúrach (BVS, B-stromy, …)
  - Ako prvý môžeme zamknúť ľubovolný uzol
  - Každý ďalší zámok môžeme požadovať iba, ak máme zamknutého otca
  - Ak nejaký uzol odomkneme nesmieme ho zamknúť znovu

Uviaznutie a vyhladovenie I

- Pštrosí prístup: ide o javy vyskytujúce sa zriedka, strčme hlavu do piesku a ignorujme ich. Ak náhodou nastane uviaznutie reštartujeme sytém. Ak operátor zistí, že nejaká transakcia dlho čaká reštartuje ju s väčšou prioritou. Pre databázy nevhodné.
- Vyhýbanie deadlocku teoreticky najstarší prístup založený na bankárovom algoritme. Predpokladá, že každá transakcia dopredu povie všetky nároky na prostriedky a tieto aj dodrží. Plánovač v každom kroku hodnotí, či po prideleni prostriedku vznikne bezpečný stav (t.j. poradie pridelovania prostriedkov transakciam tak, aby všetky mohli skončiť.) Prostriedky sú dáta a vyskytujú sa v jedinom exemplári. Ak vezmeme do úvahy sériovateľnosť to je, že transakcie musia použiť prostriedky v rovnakom poradí, znamená to, že transakcia nemôže dostať žiaden prostriedok, ktorý si nárokuju predchádzajúce transakcie. !?

Uviaznutie a vyhladovanie II

- Prevencia deadlocku: Dva algoritmy oba uprednostňujú staršie transakcie. Transakcie dostanú časové razítka ts(T).
  - Wait or die – Ak transakcia T_i žiada prostriedok (zámok), ktorý má transakcia T_j. Transakcia T_i čaká, ak $ts(T_i) < ts(T_j)$. (T_i je staršia ako T_j.) Inak transakcia T_i zomrie (abort a rollback).
  - Wait or wound – Ak transakcia T_i žiada prostriedok (zámok), ktorý má transakcia T_j a $ts(T_i) < ts(T_j)$, T_i „zraní T_j“, zranenie je obvykle smrteľné a T_j zomrie a uvolní prostriedky pre T_i. Keď T_j už dosiahlo bod commitu a uvolňuje prostriedky zranenie prežije. Ak $ts(T_i) > ts(T_j)$, T_i čaká.
- Ak transakciam pri reštarte ponecháme časové razítka, rieší tento prístup aj starvation.

Uviaznutie a vyhladovanie III

- Detekcia deadlocku: Deadlockom sa nebránime. Necháme transakciám volný priebeh. Systém periodicky preberá riadenie, zostrojí graf čakania. Ak objavi cyklus, nastal deadlock. System si vyberie jednu z transakcií v cykle (asi najmladšiu) a tú abortuje.
- Graf čakania
  - Uzly sú transakcie
  - Hrana $T_i \rightarrow T_j$, ak T_j čaká na prostriedok, ktorý má pridelená transakcia T_i.
- Testovanie cyklu v grafe – topologické triedenie

Bezpečnosť bázy dát

- Zabespečenie proti zlyhaniu systému
  - Kontrolné body
  - Back up
    - Úplný
    - Difernciálny
- Autorizácia a práva uživateľov
  - Granularita práv
  - Diagram práv
- Grant a Revoke príkaz v SQL

Kontrolné body – checkpoints

Checkpoint = konzistentný stav bázy dát (stav, čas)

Backup - podobné, ale na náhradnom médiu

- Dočasne zastaví začínanie nových transakcií pokiaľ všetky aktívne transakcie nie sú committed alebo aborted.
- Nájde všetky bloky modifikované v dočasných súboroch a stránky v hlavnej pamäti, ktoré neboli zapísané do databázy.
- Zapamätá v predošlom odstavci nájdené bloky do databázy
- Do journálu (logu) poznamená výskyt checkpointu (dátum, stav, druh checkpointu)
- Potreba čakať, kým neskončia všetky začaté transakcie a nespúšťanie nových transakcií môže nežiadúcim spôsobom znížiť priepustnosť a dostupnosť systému.

Kontrolné body za prevádzky

- Nič sa zastaví, systém bude pracovať normálne
- Do journalu sa napíše čas, begin checkpoint a zoznam bežiacích transakcií $\mathcal{Z} = (T_1, T_2, \ldots, T_k)$.
- Systém súčasne vykonavá činnosti potrebné pre checkpoint a spracováva transakcie zo $\mathcal{Z}$, prípadne spúšťa nové transakcie. Svoju činnosť zanamenáva do journálu
- Keď skončí výpočet checkpointu a všetky transakci zo zoznamu $\mathcal{Z}$ sú comitované alebo abortované zaznamená do journálu čas a end checkpoint
- Úsek journálu medzi begin checkpoint a end checkpoint je súčasť checkpointu resp. backupu.
- Konzistentný stav v čase end checkpoint dostaneme pomocou redo všetkých akcií transakcií zo zoznamu $\mathcal{Z}$ a undo akcií transakcií začatých po begin checkpoint.

Uchovávanie backupu

- Vaše dáta musia prežiť požiar, zemetrasenie i bombový útok. Po takejto katastrofe musíte byť schopní najneskôr do 3 dní obnoviť činnosť databázy.
- Budovu a počítač ľahko kúpite, dáta nie.
- Najvhodnejším miestom pre backup je bankový trezor dostatočne vzdialený od Vašej budovy.
- Nikdy neuskladňujte backup vo Vašej počítačovej miestnosti. Ak ho nemôžete dať do banky, odneste si ho domov.
- Ak to prevádzkové pomery dovolujú, snažte sa pravidelne robiť aj úplný systémovy backup
- RAID a cluster sú užitočné hardwareové technológie.
- Aj ukladanie dát na webe sa môže hodiť. Nejaký škandál s únikom informácie Vaša firma prežije, stratu dát nie.

Model autorizácie

- Operačný systém (napr. Unix), jednoduché
  - Práva: read, write, execute
  - Hierarchia: user, group, world
- Databázový systém, dosť zložité
  - Práva (priviledges):
    - Voči schéme: create, drop, alter
    - Voči tabuľkám: insert, delete, update, query (môžu byť obmedzené na niektoré stĺpce, na skupiny riadkov alebo na hirachickú štruktúru.
  - Role hierachicky usporiadané množiny práv
  - Individuálnym uživateľom môže byť pridelená rola aj individuálne práva
  - Práva voči právam
    - Uživateľ može mať právo postúpiť niektoré práva iným uživateľom
    - Odbratie práva sa môže kaskádovať

17

Práva voči tabuľkám

- Najdôležitejšie práva voči reláciám:
  1. SELECT = right to query the relation.
  2. INSERT = right to insert tuples.
     - Môže sa aplikovať na jednotlivé atribúty.
  3. DELETE = right to delete tuples.
  4. UPDATE = right to update tuples.
     - Môže sa aplikovať na jednotlivé atribúty.

Autorizačné identifikátory

- Na uživateľa odkazuje authorization ID, obvykle názov účtu, „login name“
- Vždy existuje rola PUBLIC.
  - Pridelením práva k roli PUBLIC dostávajú toto právo všetci uživatelia.
  - Inak, každé authorization ID má práva role PUBLIC ako default.
- Aby mohol uživateľ niečo vytvoriť potrebuje mať príslušné právo voči schéme

Základné pravidlá pridelovania práv

- Každý uživateľ má všetky práva voči objektom (tabuľkám), ktoré sám vytvoril
- Každý uživateľ môže tieto práva postúpiť iným roliam alebo uživateľom včítane role PUBLIC
  - Kedykoľvek pomocou príkazu GRANT
  - Pri vytváraní pomocou grant klauzy v príkaze create
  - Súčasne s právom môže uživateľ odovzdať aj pravo postupovať toto právo iným uživateľom (klauza WITH GRANT OPTION).
- Každý uživateľ môže práva, ktoré pridelil kedykoľvek odobrať pomocou príkazu REVOKE.
  - Príkaz revoke sa obvykle kaskaduje (CASCADE)
  - alebo „vráti chybu“, ak práva boli postupené ďalej (RESTRICT).

Syntax príkazov GRANT a REVOKE

- Grant príkaz

GRANT <list of privileges>
ON <relation or other object>
TO <list of authorization ID's>
[WITH GRANT OPTION];

Je to veľmi zjednodušené.
Presná syntax je popisaná
v norme pre SQL-99.
Navyše rôzne implementácie
sa často v detailoch odlišujú.

- Revoke príkaz

REVOKE <list of privileges>
ON <relation or other object>
TO <list of authorization ID's>
[CASCADE / RESTRICT];

Graf (diagram) pridelených práv

- Uzly sú trojice <user, priviledge, option>
  - priviledge P, P* P with grand option, P$ source of P (creator)
- Hrana z X do Y (X → Y) znamená, že Y dostáva pravo P od X
  - X môže udeliť právo P, keď má právo Q, ktoré je nad právom (superpriviledge) P.
- Pravidlá:
  - Ak X má právo Q*/Q$ a P je podprávo (subpriviledge) Q. Potom, keď X pridelí právo P/P* uživateľovi Y, pridáme hranu <X,Q,*/$ > → <Y,P, /$>.
  - Ak X odoberie právo P uživateľovi Y ruší sa „cesta“ začínajúca hranou <X,Q,*/$ > → <Y,P, /$>
  - Uživateľ C má právo P, pokiaľ existuje uzol <C,P,o > a cesta z <X,Q,$>, kde Q je nadprávo P.

Škaredý príklad

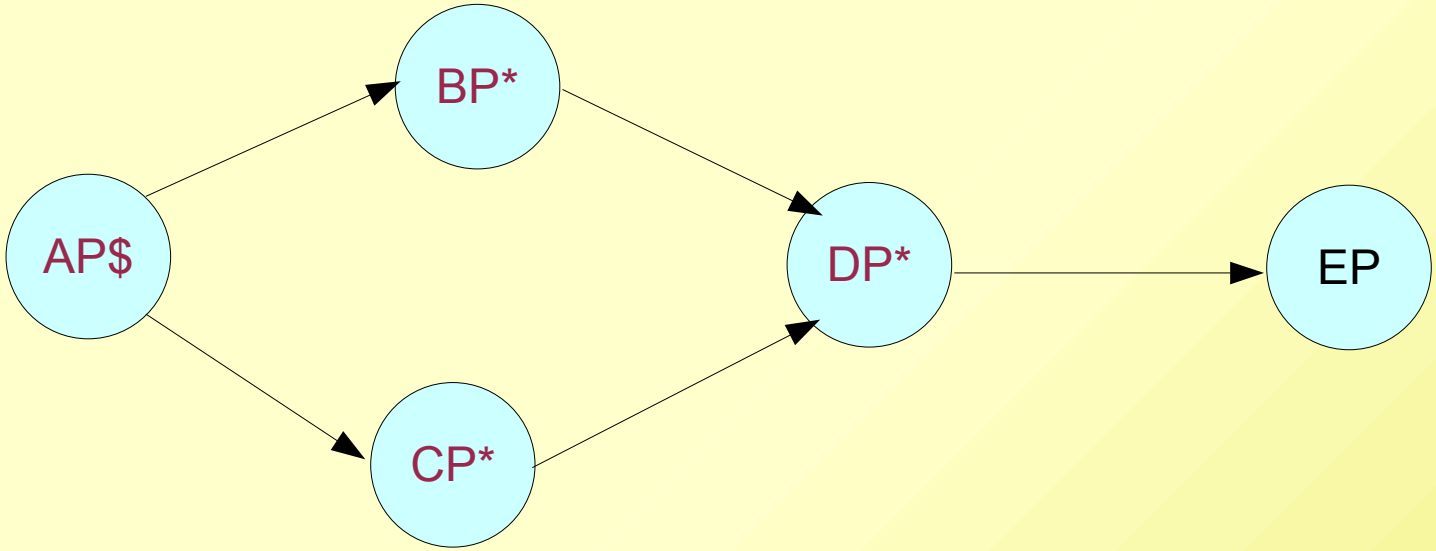

A: Revoke P to B cascade Čo: C: Revoke P to D cascade

Ukazuje to, že či sa cesta kaskáduje treba testovať v každom uzle.